

16.08.2016

Lsp/1

Käsitteltävä tässä kokouksessa

1

Kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle HSL:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2017-2019 (a- asia)

HEL 2016-007198 T 00 01 06

Lausuntoehdotus

Kaupunkisuunnittelulautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) strategiset tavoitteet ja visio 2025 antavat hyvän perustan toiminnalle. Tavoitteet ovat kannattavia ja tukevat omalta osaltaan Helsingin kaupungin maankäyttö- ja liikenteelleen asettamia tavoitteita.

Strategian toteutumisen seurantaan tulee kehittää mittareita, jotka kertoisivat muun muassa toiminnan taloudellisuudesta, tehokkuudesta ja suunnittelun laadusta. Mittariston tulee olla riittävän laaja, jotta sen avulla pystytään arvioimaan toiminnan onnistuneisuutta ja tehtyjä muutoksia. Tavoitteena tulee koko ajan olla joukkoliikenteen houkuttelevuuden sekä taloudellisuuden ja kustannustehokkuuden parantaminen. Näitä tunnuslukuja ja niiden muuttumista tulisi seurata kulkumuodoittain ja liikennesektoreittain. Tunnuslukujen aikasarjat antaisivat mahdollisuuden seurata ja analysoida pidemmän aikavälin muutoksia toiminnassa ja taloudessa.

Vuonna 2017 Helsingin joukkoliikenteen palvelutasossa tehtävät muutokset pohjautuvat yhteistyössä valmisteltuihin suunnitelmiin. Raskaan raideliikenteen ja raitiolinjaston kehittäminen ja niiden liikenteeseen tehtävät muutokset ovat Helsingin tavoitteiden mukaisia.

HSL:n esittämä 6,2 %:n korotus Helsingin sisäisten lippujen hintoihin on suuri, kun verrataan esitettyä korotusta joukkoliikenteen hoidon kustannustason arvioituun nousuun (1,2 %). Lippujen hintojen voimakas nostaminen infrakustannuksista johtuvien kustannusten kattamiseksi on arvioitu vaikuttavan joukkoliikenteen kysyntään heikentävästi. Joukkoliikennelipun hintajoukon on yleisesti todettu olevan noin -0,3. Tämä tarkoittaa, että 6,2 % korotus lippujen hintoihin on arvioitu vähentävän joukkoliikennematkoja noin kahdella prosentilla. Vähennys kohdistuu kaikkiin joukkoliikennematkoihin. Investointi puolestaan parantaa joukkoliikenteen palvelutasoa sen vaikutusalueella, joten joukkoliikenteen kysynnän on arvioitu kasvavan investoinnin vuoksi kohdennetusti.

Lipunhinnan korotuksen yhteydessä tulisi arvioida miten korotus suhtautuu yleisesti liikkumiskustannusten muutokseen ja mikä on kysynnän arvioidun muutoksen vaikutus liikennejärjestelmän muihin investointipaineisiin. Lippujen hintojen kohtuullinen korottaminen on talouden tasapainottamiseksi kuitenkin parempi ratkaisu kuin joukkoliikennepalvelujen karsiminen.

Kuntaosuudet ovat olleet kasvussa koko HSL:n toiminnan ajan. Joukkoliikenteen suunnittelun ja palvelujen hankinnan keskittämisen arvioitiin tuovan mukanaan synergiahyötyjä. Talouden tasapainottamiseen ja käyttömenojen kasvun katkaisemiseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomioita. Helsingin strategiaohjelmassa on asetettu kaupungin taloudelle tavoite, että velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä käyttömenojen reaali kasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parantamisen tavoitteella.

Tarkastusmaksun korottaminen 80 eurosta 100 euroon on perusteltua. Samalla on tehostettava matkalippujen tarkastusta. Toiminnan painottaminen asiakkaiden opastamiseen uusien taksa- ja lipunmyyntijärjestelmien käyttöön otossa on hyvä asia.

Kuntakohtaisen ylijäämän käyttö esityksen mukaisesti jaksotettuna kolmelle vuodelle on tarkoituksenmukaista kuntaosuuden vuosittaisten muutosten tasaamiseksi.

Kustannusjaon muutoksen uuden jakotavan merkityksen arvioimiseksi tarvitaan enemmän tietoa muutoksen vaikutuksista muun muassa kuntaosuuksiin. Kustannusjakomallit, jotka eivät perustu joukkoliikennematkustamisen kysynnän ja tarjonnan suhteeseen, eivät vaikuta oikeudenmukaisilta tiiviiseen kaupunkirakenteeseen pyrkivän kunnan kannalta. Vuosien 2018 ja 2019 lipunhintoja määriteltäessä uuden kaarimallin mukaisen tariffijärjestelmän vyöhykerajojen muutoksista aiheutuvista vaikutuksista matkustamiseen, liikenteenhoidon kustannuksiin ja lipputuloihin tarvitaan myös tarkempia arvioita.

Kaupunkisuunnittelulautakunta kannattaa sähköbussijärjestelmän kehittämistä ja kokeilua. Sähköbussiliikenne edellyttää kunnilta latausinfrastruktuurin rakentamista. HKL on varautunut toteuttamaan sähköbussien pikalatausasemat yhteistyössä HSL:n kanssa.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkisuunnittelulautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 19.8.2016 mennessä. Lausuntoa on pyydetty myös HKL-liikelaitoksen johtokunnalta.

Yleistä

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) perussopimuksen mukaan kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Taloussuunnitelma tarkistetaan vuosittain. HSL:n hallitus laatii ehdotuksen taloussuunnitelmaksi. Ehdotuksesta pyydetään jäsenkuntien lausunnot. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelma sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat.

HSL on pyytänyt kaupungin lausuntoa taloussuunnitelmaehdotuksesta 2017 - 2019 ja siihen liittyen strategiasuunnitelmasta, liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista, lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista, tarkastusmaksun korottamisesta, kuntakohtaisen yli- tai alijäämän käytöstä suunnitelmakaudella, kuntaosuuslaskentamallin kehittämistä sekä kuntien valmiudesta järjestää sähköbussien pikalausaset.

HSL:n toimintastrategia 2025

HSL:n toimintaa ohjaa vuonna 2014 hyväksytty toimintastrategia. HSL:n perustehtävänä on kehittää ja tarjota sujuvia ja luotettavia liikku-
misratkaisuja asiakkaiden tarpeisiin. Visio 2025 kuuluu "Joukkoliikenne on ykkösvalinta ja Helsingin seutu älykkään, kestävä ja turvallisen liik-
kumisen suunnannäyttäjänä". HSL:n arvoja ovat yhteistyö, ympäristövas-
tuu, asiakaslähtöisyys ja jatkuva kehittyminen.

Taloussuunnitelma

HSL:n toimintamenot vuonna 2017 ovat yhteensä 696,2 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2016 ennusteesta 52,5 milj. euroa (+ 8,1 %).

Vuonna 2018 toimintamenojen arvioidaan olevat 702,0 milj. euroa ja vuonna 2019 706,9 milj. euroa.

Lipputulot arvioidaan vuonna 2017 kertyvän 324,6 milj. euroa, mikä on 6,0 % enemmän kuin edellisenä vuotena. Matkustajamäärän arvioidaan kasvavan noin 2,0 %. Lippujen hintoja esitetään korotettavaksi keskimäärin 5,5 %.

Kuntien sisäisten lippujen hinnankorotus (+ 6,1 %) koskee kaikkia lip-
pulajeja ja on suurempi kuin seutulippujen hinnan korotus (+ 4,7 %).
Tällä pyritään pienentämään seudullisten ja sisäisten kausilippujen vä-
listä hintaeroa. Lipputulot muodostavat 49,0 % HSL:n toimintatuloista.

Vuonna 2018 lipputulot arvioidaan olevan 347,4 milj. euroa ja vuon-
na 2019 350,9 milj. euroa.

Joukkoliikenteen operointikustannukset vuonna 2017 ovat 495,9 milj. euroa, mikä muodostaa 71,2 % HSL:n toimintamenoista. Liikennemuo- doittain kustannukset jakautuvat seuraavasti, bussiliikenne 307,1 milj. euroa, junaliikenteen 88,7 milj. euroa, raitioliikenne 54,1 milj. euroa, metrolin- kenne 42,7 milj. euroa ja lauttaliikenne 4,1 milj. euroa. Joukkoli- kenteen hoidon kustannustason arvioidaan nousevan keskimäärin 1,2 % edellisvuoden tasosta.

HSL:n kautta laskutettava kuntien joukkoliikenteen infrasta maksettava käyttökorvaus on kasvanut voimakkaasti Kehäradan ja tulevan Länsi- metron käyttöönoton myötä. Inframenoihin sisällytetään 50 % investoin- tien poistoista ja koroista. Hallinto- ja ylläpitokulut sisällytetään täysi- määräisinä HSL:n inframenoihin. Inframenot vuonna 2017 ovat 135,6 milj. euroa.

Helsingin kuntaosuus vuonna 2016 on 200,0 milj. euroa. Kuntaosuuden arvioidaan olevan 204,7 milj. euroa vuonna 2018 ja 204,8 milj. euroa vuonna 2019.

Tarkastusmaksua esitetään korotettavaksi 80 eurosta 100 euroon.

Kustannusosuuksien laskentamalli

HSL on tehnyt alustavia selvityksiä kustannusten uudesta jakotavasta kaarimalliin siirryttäessä. Alustavassa selvityksessä HSL arvioi kehitys- kelpoisimmaksi vaihtoehdon, jossa liikenteen hoidon alijäämää jaettai- siin tarjotun palvelutason (lähdöt pysäkeittäin) perusteella. Muut alijää- mää jakavat mallit olivat kustannusten jako eri kaarilla olevien kunnit- taisten asukasmäärien tai joukkoliikenteen käytön (matkustajakilomet- rit) mukaan. Eri mallien vaikutuksesta kuntaosuuksiin ei ole esitetty las- kelmaa.

Keskeiset muutokset ja tehtävät suunnitelmakaudella

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015) on liiken- teen osalta lähtökohtana uudelle MAL-sopimukselle 2016-2019 ja se toimii pohjana suunnitelmakaudella laadittavalle seuraavalle liikennejär- jestelmäsuunnitelmalle HLJ 2019.

Uudistettu matkakorttijärjestelmä ja ajantasainen matkustajainformaatiojärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2017 aikana. Lippujärjestelmäs- sä siirrytään kaarimaisiin vyöhykkeisiin nykyisten kuntarajojen sijaan. Uusi kaarimalli voidaan ottaa käyttöön aikaisintaan syksyllä 2017.

HSL osallistuu suunnitelmakaudella eBusSystems-hankkeeseen, jossa kehitetään sähköbussijärjestelmää. HSL hankkii leasing-sopimuksella 12 sähköbussia, jotka luovutetaan edelleen operaattoreille. Kokeilulla

16.08.2016

Lsp/1

hankitaan kokemuksia uudesta tekniikasta ennen pitkäjänteisempiä hankintapäätöksiä. Keskeinen edellytys täyssähköisen bussiliikenteen yleistymiselle on tarkoituksenmukaisen latausinfrastruktuurin määrittely ja toteutus.

Merkittävimmät liikenteen palvelutasomuutokset suunnitelmakaudella ovat:

- Koillis-Helsingin linjastomuutos 2017
- runkolinja 500 (Herttoniemi - Munkkivuori) aloittaa syksyllä 2018
- runkolinja 510 (Pasila - Tapiola) aloittaa vuonna 2019
- runkolinjaa 560 jatketaan Matinkylään syksyllä 2019
- runkolinja 570 (Mellunmäki - Aviapolis) aloittaa syksyllä 2019
- raitioliikenteen linjastosuunnitelman mukaisten muutoksien toteutus alkaa vuonna 2017 Jätkäsaaren ja Reijolankadun raideyhteyksien valmistuessa.

Esittelijä

liikennesuunnittelupäällikkö
Reetta Putkonen

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi

Liitteet

- 1 HSL:n hallituksen lausuntopyyntö 14.6.2016
- 2 HSL:n alustava toiminta- ja taloussuunnitelma 2017-2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano